

คำวินิจฉัยของ นายชวน หลีกภัย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓ - ๑๔/๒๕๕๑

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เรื่อง ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติตราขึ้นโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๑๒๗ คนว่า ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๖๖ คน ซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๒ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

โดยที่เรื่องที่ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย คือร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ฉบับเดียวกันและร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ก็มีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายทำนองเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเรื่องดังกล่าวที่ประธานสภาทั้งสองส่งมาเป็นเรื่องเดียวกัน

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงตามเอกสารของรัฐสภา

(๑) ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๑ ต่อมาวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้แก้ไขเพิ่มเติมมาตราต่างๆ รวมทั้งได้เพิ่มเติมข้อความในคำปรารภระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายให้สมบูรณ์ตามมาตรา ๒๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ดังนี้คือ “โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์กับทั้งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร เพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน และเพื่อมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ ประกอบกับมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยการตราเป็นพระราชบัญญัติ”

เมื่อวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติขึ้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จึงตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวตามมาตรา ๑๗๕ (๓)

ผลของการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมกันมีมติเห็นด้วยกับร่างแก้ไขของวุฒิสภา และเมื่อคณะกรรมการร่วมกันส่งร่าง ฯ ขึ้นไปยังสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง วุฒิสภาให้ความเห็นชอบกับร่างของคณะกรรมการร่วมกัน แต่สภาผู้แทนราษฎรมิได้ให้ความเห็นชอบด้วย

ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. จึงถูกยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญ

โดยที่ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗๖ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ยกร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ขึ้นพิจารณาใหม่ทันทีในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมิได้ระบอบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามมาตรา ๒๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ และสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติในวันเดียวกันให้เพิ่มบทบัญญัติขึ้นใหม่เป็นมาตรา ๕ ว่าร่างพระราชบัญญัติ ฯ ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญตามที่มาตรา ๒๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญบังคับไว้

(๒) สำหรับร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. นั้น สภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ต่อมาวุฒิสภาได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และส่งคืนให้สภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยจึงตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาและเมื่อคณะกรรมการร่วมกันส่งให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้ความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่า วุฒิสภายืนยันให้ความเห็นชอบตามร่างของคณะกรรมการร่วมกัน ส่วนสภาผู้แทนราษฎรมิได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อพ้นกำหนด ๑๘๐ วัน สภาผู้แทนราษฎรอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ ยกร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ขึ้นพิจารณาใหม่และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ ได้มีมติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ยืนยันเห็นชอบร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมิได้ระบอบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามมาตรา ๒๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ และสภาผู้แทนราษฎรยังได้มีมติในวันเดียวกันให้เพิ่มมาตรา ๕ ว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญ ตามที่มาตรา ๒๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญบังคับไว้

วุฒิสภาเห็นว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรไม่เพียงแต่ลงมติยืนยันร่างเดิม แต่มีการเพิ่ม มาตรา ๔ เข้าไปในร่างพระราชบัญญัติ ฯ ทั้ง ๒ ฉบับ เป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัติ ฯ ฉบับนี้ตราขึ้นโดย ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและต้องตกไปตามมาตรา ๒๖๒ วรรคสามของรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ในชั้นพิจารณาของวุฒิสภา ได้มีการยกปัญหาว่ามาตรา ๑๒๑ ของร่างพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. ขัดหรือแย้งกับมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ เนื่องจากมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการรวมกลุ่มเกษตรกรได้ มาตรา ๑๒๑ ของร่างพระราชบัญญัติ ฯ บังคับให้ กลุ่มเกษตรกรต้องจดทะเบียนเปลี่ยนสภาพเป็นสหกรณ์เมื่อจัดตั้งได้ ๓ ปี และถ้าไม่จดทะเบียน ตามเวลาที่กำหนด นายทะเบียนจะต้องสั่งเลิกกลุ่มเกษตรกรนั้น การจำกัดเสรีภาพตามมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญจะทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีเฉพาะที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เท่านั้น ซึ่งความในมาตรา ๑๒๑ มิได้เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จึงน่าจะขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภา ทั้ง ๑๒๗ คนจึงมีความเห็นว่าควรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหานี้ไปในคราวเดียวกัน

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยจึงมีดังนี้

๑. การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ในการลงมติตามมาตรา ๑๗๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้เพิ่มมาตรา ๔ ไปในร่าง ฯ ด้วย แล้วดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ กล่าวคือ เพื่อให้นายกรัฐมนตรี นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยนั้น จะทำให้ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ตราขึ้นโดย ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และต้องตกไปตามมาตรา ๒๖๒ วรรคสามของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

๒. มาตรา ๑๒๑ ของร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยหรือไม่

๓. การที่สภาผู้แทนราษฎร ลงมติยืนยันร่างเดิมของร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจ สัมพันธ์ พ.ศ. ในการลงมติตามมาตรา ๑๗๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และได้เพิ่ม มาตรา ๔ ไปในร่าง ฯ ด้วย แล้วดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ กล่าวคือ เพื่อให้นายกรัฐมนตรี นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย นั้น จะทำให้ร่างพระราชบัญญัติ แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและต้องตกไป ตามมาตรา ๒๖๒ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

ประเด็นข้อกฎหมาย

(๑) ประเด็นแรก องค์กรหรือกลไกผู้ตรากฎหมาย รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ ในมาตรา ๕๒ ว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา”

มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา”

สองมาตรานี้รวมกันหมายความว่า สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เป็นผู้ให้คำแนะนำและยินยอมในการที่จะให้ร่างพระราชบัญญัติได้รับการตราเป็นกฎหมาย

(๒) นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติกระบวนการในการตรากฎหมายไว้อีก กล่าวคือ

มาตรา ๑๖๕ บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องทางการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๒ บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน”

มาตรา ๑๗๔ กำหนดให้เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติให้วุฒิสภาพิจารณาให้เสร็จภายในกำหนดเวลา ถ้าวุฒิสภาพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนด ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้น

มาตรา ๑๗๕ (๑) กำหนดว่าร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านความเห็นชอบของวุฒิสภา ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

มาตรา ๑๗๕ (๒) กำหนดว่าในกรณีที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๗๕ (๓) กำหนดว่าถ้าวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ถ้าเป็นกรณีอื่นให้แต่ละสภาดังบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสถานนั้นๆ มีจำนวนเท่ากัน ตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น และเสนอผลการพิจารณาต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองเห็นชอบตามที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน

(๓) ร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๗๕ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรสำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๒) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๓) (ตามมาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง) แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรออาจกร่างพระราชบัญญัตินั้น ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที (ตามมาตรา ๑๗๖ วรรคสอง)

(๔) ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรยกร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา ๑๗๖ นี้ ไม่ว่าจะเป็กร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่ก็ตาม ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้น เป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

คำวินิจฉัย

พิเคราะห์มาตราต่างๆ ของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการตรากฎหมายแล้วจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้วางกรอบขั้นตอนการดำเนินงานของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรผู้ทำหน้าที่นี้ ไว้ตามหลักการประชาธิปไตย และโดยให้มีการถ่วงดุลย์และกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านสภาผู้แทนราษฎรแล้วโดยวุฒิสภา มิได้ให้อำนาจแก่สภาหนึ่งสภาใดโดยเด็ดขาดแต่อย่างใด

ขั้นตอนดำเนินการ ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญในการตรากฎหมายเพราะถ้าหากการดำเนินการในการตรากฎหมาย มีการบ่ายเบี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะโดยเหตุผลใดหรือโดยใช้วิธีการใดก็ตาม ย่อมจะเป็นอันตรายต่อหลักการประชาธิปไตยอันเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ดังได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่า ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา)

ประเด็นแรกเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. เมื่อวุฒิสภาพิจารณาเสร็จแล้วได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมและส่งร่างพระราชบัญญัตินี้กลับไปยังสภาผู้แทนราษฎร แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม จึงได้ตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ผลของการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมกันมีมติเห็นด้วยกับร่างแก้ไขของวุฒิสภา เมื่อคณะกรรมการร่วมกันส่งร่าง ฯ คืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อให้ความเห็นชอบ วุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมการร่วมกัน แต่สภาผู้แทนราษฎร

มีมติไม่เห็นชอบด้วย ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. จึงถูกยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญ โดยที่ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗๖ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ยกร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ขึ้นพิจารณาใหม่ทันที และสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร

นอกจากนั้นสภาผู้แทนราษฎรยังได้เพิ่มบทบัญญัติขึ้นใหม่ เป็นมาตรา ๔ ไปในร่างเดิมนี้ด้วย เพื่อระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามมาตรา ๒๕ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าร่าง ฯ ดังกล่าว จะไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญจึงได้มีมติในวันเดียวกันให้เพิ่มบทบัญญัติขึ้นใหม่ในมาตรา ๔ มีข้อความว่า “พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพในเคหสถานและการจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็นสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกร ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”

มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง มีว่า “ถ้าร่างพระราชบัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓” การตีความมาตรา ๑๗๖ ดังกล่าว จึงหมายความว่าสภาผู้แทนราษฎรลงมติได้เพียงอย่างหนึ่งอย่างใด คือ ยืนยันตามร่างเดิมหรือยืนยันร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเท่านั้น ขั้นตอนต่อไปหลังจากการมีมติยืนยันตามร่างใดแล้วก็คือดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ได้แก่ ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย

การที่สภาผู้แทนราษฎรยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร แล้วเพิ่มเติมมาตรา ๔ ด้วยนั้น จึงไม่ถูกต้องตามกระบวนการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เพราะมาตรา ๔ ที่เพิ่มเติมเข้าไปในร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. นั้น ยังไม่ได้ผ่านการพิจารณาของวุฒิสภา จึงไม่ถือว่าผ่านวุฒิสภา ฉะนั้น จึงวินิจฉัยว่าไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพราะร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดย คำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา (สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา)

การตราร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. โดยที่สภาผู้แทนราษฎรได้เพิ่มเติมมาตรา ๔ ภายหลังการยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เป็นการตรากฎหมายที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๖ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๐ ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. จึงตกไปทั้งฉบับตามมาตรา ๒๖๒ วรรคสาม

ประเด็นที่สอง มาตรา ๑๒๑ ของร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๕ หรือไม่นั้น วินิจฉัยว่าเมื่อได้วินิจฉัยประเด็นแรกแล้วว่าการตราร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ตกไปทั้งฉบับแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นนี้

ประเด็นที่สาม การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๔ ไปในร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. หลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมตามมาตรา ๑๗๖ แล้วนั้น เป็นการตรากฎหมายที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๖ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๐ ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงตกไปทั้งฉบับตามมาตรา ๒๖๒ วรรคสาม ด้วยเหตุผลเดียวกันกับการตราร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.

จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองจึงตกไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๒ วรรคสาม

นายเชาวน์ สายเชื้อ
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ